BALNEARI DE CARDÓ
(Provincia de Tarragona)
Nou propietari: Salvador Samso
Malalties dels bronquis, pell, budells, nervis, diabetis
SITUACIÓ MERAVELLOSA. CLIMA MOLT SEC
Informes: Porxos Mercat St. Josep, 4.—Tel. 18235
De quatre a vuit tarda
Farmàcia Garreta, Rambla de Catalunya, 89
La Ideal Samaritana, Arcs, 10

La Veu de Catalunya
EDICIO DEL VESPRE

Aigües de Caldes de Bohí
Beveu aigua de la FONT DEL BOU
Que, a més d'ésser la millor aigua de taula, combat l'OBESITAT, dissol l'ACID URIC, guareix la DIABETIS, les afeccions de FETGE, RONYONS i ESTOMAC d'una manera meravellosa.
Prenent d'aquesta aigua s'efectuen diariament veritables miracles.
VENDA: Farmàcies, drogueries, colmados i magatzems d'aigües minerals.
Despatx i dipòsit: Passeig de Gràcia, 84.
(La temporada de banys comença el 6 de juny i acaba el 30 de setembre)

Any XLI. - N.º 10.923 | Barcelona: Dissabte, 13 de juny de 1931 | 10 cèntims

MORT DE SANTIAGO ROSSINYOL

A tres quarts de dues de la matinada ha mort a Aranjuez l'il·lustre artista català

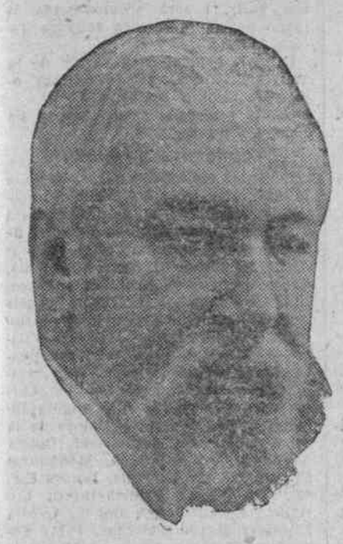

Santiago Rossinyol és mort. La dolorosa notícia ha causat una impressió profunda arreu. Tothom el sabia malalt, però la seva vigorosa voluntat i la seva magnífica naturalesa havien triomfat tantes vegades en les lluites amb la malaltia, que ningú no sospitava tan imminent el darrer combat.

Amb Santiago Rossinyol desapareix tota una època, i amb ella, podríem dir, tota una concepció de l'art i de la vida. D'altra banda, en Santiago Rossinyol hi havia una tan forta i original personalitat, una tan viva i palpitant humanitat, una tan íntima i essencial catalanitat que ell sol ja era una època i una concepció artística.

Per la multiplicitat enciclopèdica de les seves activitats intellectuals, semblava un home del Renaixement. Ho era també pel seu ample sentit humà, que no excloïa, ans tot el contrari, el seu etnicisme pairal. En la història de l'art, del teatre i de la literatura catalana, ocupa un lloc propi. No pertany ni a l'època floralesca, n a la superació noucentista. Es sempre ell, ell tot sol, dintre, però, de la seva pàtria i de la seva raça en una forma inconfusible.

Durant el primer quart de segle, els noms de Guimerà, Iglésies i Rossinyol, ompliren amb la glòria de la seva ressonància tota l'escena catalana. Guimerà era el geni, Iglésies el sentiment, Rossinyol l'enginy. En un sentit general, Guimerà era la tragèdia, Iglésies el drama, Rossinyol la comèdia. Hi ha, en totes les obres de Rossinyol, una barreja agredolça i optimista de tendresa i humorisme. Hi ha una visió humana dels aspectes més anecdòtics de la vida. Hi ha aquella profunda humanitat de «L'alegria que passa», aquella tendresa melangiosa de «La mare», aquell barcelonisme incoercible de «L'auca del senyor Esteve».

Dels tres grans autors dramàtics de la nostra escena en el primer quart de segue, Santiago Rossinyol era el darrer supervivent. L'Angle Guimerà, el més vell dels tres, morí el primer, en plena dictadura. L'Ignasi Iglésies, el més jove, el seguí pos després. Ara desapareix Santiago Rossinyol.

Si ha estat el darrer supervivent dels tres grans comediògrafs de la nostra escena, que ha aplaudit la nostra generació, ha estat el primer en desaparèixer dels tres artistes que en aquest quart de segle anaven sempre junts a les exposicions: Rossinyol, Cases i Clarassó.

Resten com a testimoniatge perenne de la seva obra les seves pintures, els seus «jardins d'Espanya», inoblidables. Ha mort en mig dels seus jardins d'Aranjuez, que havia estat per a ell una segona pàtria. Resten, també, les seves obres teatrals i les seves altres produccions literàries. Resta el museu nobilíssim del «Cau Ferrat», a Sitges, a la mateixa platja que honora l'estàtua del «Greco».

Catalunya perd en Santiago Rossinyol, un dels seus fills més illustres. Barcelona perd l'autor insigne que historià la geneologia patrícia del senyor Esteve, en aquella síntesi admirable on apareix el Cap i Casal de Catalunya com a filla del Treball, Mare de l'Art.

Santiago Rossinyol, en l'ambient lluminós del «Cau Ferrat», de Sitges, reposa acompanyat de la seva esposa i dels bons amics Pere Coromines i Amadeu Vives

Quina simpatia tan gran en la història d'aquest home que acabem de perdre! La seva mateixa figura participava d'aquesta màgia de la simpatia: les barbes de Rossinyol, anys ha blanques, eren les barbes d'un dels pocs sants laics de la terra.

Qui no havia vist Rossinyol en algunes de les nostres festes patrícies? Heroi dels nostres homenatges o figura cabdal homenatjadora, sabia sempre somriure i sabia posar aquells quatre granets de pebre i de bonhomia característics d'aquells que ni un sol moment han caigut en el pecat mortal de la pedanteria.

El somriure de Rossinyol és immortal i, sobretot, exemplar ací on la gravetat de l'histrió malversa tantes actituds i és causa del marciment de tantes obres d'home.

Rossinyol fou una de les valors més pures de la nostra fi de segle. Fou un treballador infatigable a malgrat de creure's un peresós. Llavors del banquet-homenatge que li fou dedicat fa alguns anys a Sitges, deia que ell no havia treballat mai; que solament s'havia entretingut. Entre «pernod» i «boutade», aquella gran gent de la nostra fi de segle tenien cura de treure de llur actitud l'aire doctoral. La bonhomia llur els deslliurà de tot mal; els deslliurà, sobretot, del mal insuportable de la pedanteria.

Rossinyol i els del seu grup, Ramon Cases, Miquel Utrillo, i l'escultor Clarassó, saberen ésser, abans que tot, homes suportables. Sentiren entre ells els deures de l'amistat; es sentiren com a germans autèntics.

La ràbia al cos, que és una de les característiques dels artistes i intellectuals de la nostra generació, saberen, generalment, dissimular-la com a senyors veritables. Per això aquells homes exemplars de la nostra fi de segle sabien, en el fons i en la forma, estimar-se de debò. Més que en la Justícia han cregut en la Gràcia; més que en la veritat — cosa inassolible — cregueren en la Relativitat, cosa, certament, menys impossible entre el llinatge humà.

I aquesta mena d'homes que han passat pel món amb un somriure sense afectació, han fet molta més feina del que ells mateixos puguin imaginar-se.

Rossinyol deixa una obra de pintor i de literat extensíssima. El temps tindrà cura de judicar-la. Però ningú avui no podrà negar la valor d'aquella «Alegria que passa», que té la melancolia d'un cartell d'un Steinlen i el «charme» d'un cartell de Grasset. Ningú podrà negar la valor revolucionària d'aquelles «Cartas de mi molino», publicades a «La Vanguardia», dels dibuixos plens de melancolia suburbial publicats en aquells Albums inoblidables de la mateixa «Vanguardia». Ningú no podrà negar la valor revolucionària d'aquell esperit de París, que Rossinyol, Cases i Miquel Utrillo traslladaren al cor d'aquella Barcelona menestral i estevística d'aleshores.

Aquells homes de la nostra fi de segle, amb tot i llur esperit revolucionari, saberen estimar les coses sensibles d'ací. Fou Santiago Rossinyol el que, arribat del seu «Montmartre» modernista i bohemi, sabia valorar la pintura del nostre grau delicat, l'olotí Joaquim Vayreda.

Potser no he msabut estimar prou bé aquella nostra etapa «modernista» posada avui, naturalment, a la reserva. Totes les guspires del mot llibertat eixiren d'aquella penya reformadora. D'aquella penya que sabé portar el to europeu de l'hora a casa nostra.

«Els modernistes» foren companys i els continuadors de l'obra de «L'Avenç», d'aquell grup en el qual convisqueren homes d'una valor sòlida, al costat d'altres purament inquiets i anarquitzants.

Foren ells, els modernistes, els organitzadors de les festes literàries i artístiques de Sitges, els descobridors d'«El Greco», els editors i redactors de la revista «Quatre Gats», que més tard s'anomenà «Pèl i Ploma», i que més ençà — prenent un posat seriós — s'anomenà «Forma». Revistes d'art, que fins avui no han estat superades en valor a casa nostra.

Jo estimo aquest Rossinyol fi de segle, el de les pintures de Montmartre i dels jardins de secà de Montjuich. El Rossinyol de la paleta gris; el Rossinyol finament romàntic.

Darrerament els seus jardins d'Espanya — pel qual tema la seva pintura esdevingué popular — perdé l'antiga finor retiniana. Jo no sabria fer l'elogi del Rossinyol pintor dels darrers temps, però encara aquest Rossinyol no deixà d'ésser artista. El Rossinyol dels darrers temps, amb tot i els malaverismes pictòrics, amb tot i els desafinaments colorístics, no deixà d'ésser un sol moment artista. La senyoria dels temes i la poesia llur el salvaren d'esdevenir vulgar, amb tot i els perills que feien imminent la vulgaritat. En qualsevol temperament menys dotat la caiguda hauria estat mortal: Rossinyol sabé ésser, d'una manera natural, artista fins a la fi.

RAFAEL BENET

La personalitat de Santiago Rossinyol

Santiago Rossinyol va néixer a Barcelona el 25 de febrer de 1861. Fins a l'edat de 25 anys, després dels primers estudis, treballà a l'escriptori de la indústria del seu avi, exercint de comerciant de coto i fabricant de llists. Però aquell no era el seu ambient. Les seves aficions artístiques el portaren al taller de Tomàs Moragues, les lliçons del qual va rebre durant un quant temps. Resolt a consagrar-se del tot a la pintura, anà per primera vegada a París en complir els 26 anys. Allí, durant l'espai de set anys va estar llargues temporades amb l'escultor Clarassó, el pintor Canudes i Miquel Utrillo; també va estar molt de temps al «Moulin de la Galette», amb Utrillo, Cases i Canudes. Els darrers temps de la seva estada a París els passà al Quai d'Orsay (illa de Sant Lluís), amb Ignasi Zuloaga.

Mentre va viure a la capital de França assistia, a les nits, a dibuixar a l'acadèmia establerta a l'Avinguda Clichy, a la qual acudien, a corregir, Cervex, Chartrau, Carrière i Puvis de Chavannes.

La personalitat artística de Santiago Rossinyol començà a inspirar alguna cosa més que curiositat cap allà els anys 1888 i 1890. Abans d'aquesta època havia obtingut victòries isolades d'escassa ressonància a la Sala Parés. Després del seu primer viatge a París, en unió de Cases i Clarassó, fou quan la crítica i els intelligents es fixaren detingudament en la seva obra.

L'any 1908 i 1912 aconseguí, quan ja era pintor célebre a l'estranger, que a Madrid li atorguessin les dues primeres medalles.

A l'Art Nouveau de París organitzà la primera exhibició de «Jardins d'Espanya», i aconseguí un èxit extraordinari.

Des d'aleshores ha exposat anyalment a Barcelona una col·lecció de pintures.

El Govern francès, que el nomenà cavaller de la Legió d'Honor, li adquirí diverses obres, dues d'elles per al Museu del Luxemburg. El Museu de Barcelona també té diverses obres de Santiago Rossinyol.

Fervorós col·leccionista, Santiago Rossinyol, amb el «Cau Ferrat», de Sitges, transformà una casa de pescadors en un museu interessantíssim. Allí hi ha reunides superbes col·leccions de ferros i vidres catalans i altres valuoses antiguitats. A més, es deu a la seva iniciativa l'estàtua erigida al Greco de Sitges.

L'any 1888, Rossinyol freqüentava assiduament la tertúlia que en deien de «La Vanguardia», i que es reunia a l'Ateneu Barcelonès. El director d'aquell diari, que aleshores ho era el senyor Sánchez Ortiz, el va convèncer a què escrivís i Rossinyol va començar la seva collaboració.

Santiago Rossinyol, l'any 1889 va fer, amb el pintor Ramon Cases, un viatge en carro per tot Catalunya, que va descriure en les columnes de l'esmentat diari, illustrant els seus articles amb dibuixos de l'amic que l'acompanyava. La fama d'humorista la guanyà en una altra sèrie d'articles: «Les fonts no medicinals de Montjuich»; «El Robinson del Port»; «Les torres de «recreo», etc.

Rossinyol, des de París, on es trasllada, continuava escrivint articles, els quals foren després recollits en uns volums titulats «Desde el molino» «Impresiones del arte».

Fou aleshores que Rossinyol començà d'escriure en català per a «L'avenç». D'aquesta collaboració en van néixer els volums «Anant pel món» (1896), «Oracions» (1897) i «Fulls de la vida» (1898).

Els seus primers assaigs com autor dramàtic daten de 1890, que estrenà el monòleg «L'home de l'orga»; però allò que decidí la seva vocació d'autor dramàtic fou l'èxit de «L'alegria que passa», amb música de Morera. Rossinyol creia que «L'alegria que passa» no seria representada, puix no hi havia companyia catalana, i decidí imprimir-la (1898), i amb gran sorpresa, al cap de dos anys, li fou sollicitada per ésser estrenada al Teatre Intim.

L'alegria que passa» va tenir tant d'èxit, que fou l'obra inaugural de la temporada de teatre líric català, celebrada l'any 1901.

«L'alegria que passa» fou seguida de «Llibertat» que abans d'ésser estrenada en català la va donar a conéixer la Vitaliani al seu país, en italià, i mereixé que Jacint Benavente la traduís, després, en castellà.

Des d'aquell moment la ploma de Rossinyol no es cansà de produir. Ell és un dels autors més fecunds i més populars de Catalunya i Espanya.

L'any 1926, Santiago Rossinyol fou objecte d'un grandiós homenatge a Barcelona i Sitges, i aleshores es posà de manifesta la veneració que Catalunya sentia pel seu gran artista.

La producció literària de Santiago Rossinyol, novella, assaig i teatre, arriba a la xifra d'un centenar d'obres, aproximadament.

Les obres de Rossinyol, a més d'ésser traduïdes al castellà, moltes d'elles han estat traduïdes al francès, al portuguès i a l'italià, i algunes obres foren traduïdes a l'idioma volapuk.

Obres de Santiago Rossinyol

«Impressions» d'una excursió al Taga».
«Desde el molino». Illustracions de R. Casas.
«L'home de l'orga». monòleg.
«Andalusia vista per un català» (Conferència).
«Discurs llegit en els Jocs Florals de Granollers».
«Anant pel món».
«Impresiones de arte». Illustracions de Zuloaga, Mas i Fontdevila, Oller i Rossinyol.
«Mis hierros viejos». Conferència.
«Oracions».
«Els caminants de la terra. Poema en prosa».
«Fulls de la vida».
«L'alegria que passa». (Un acte).
«El jardí abandonat». (Un acte).
«El jardín abandonado». Traducció de M. Sarmiento.
«Teatre. L'alegria que passa. — El jardí abandonat.—Cigales i formigues».
«Llibertat!» (Tres actes).
«Els Jocs Florals de Canprosa». (Un acte).
«El poble gris».
«El malalt crònic». (Un acte).
«El prestidigitador». (Monòleg).
«Feminista». (Monòleg).
«El bon caçador». (Monòleg).
«El sarau de Llotja». (Monòleg).
«D'aquí i d'allà».
«L'hèroe» (Tres actes).
«El pati blau». (Dos actes).
«El patio azul». (Dos actes).
«Desde el molino». Impresiones de arte.
«Jardins d'Espanya».
«El místic». (Quatre actes)
«El punxa-sàrries». (Un acte).
«El bomber». (Monòleg).
«La nit de l'amor». (Un acte).
«L'escudellòmetro». (Monòleg).
«La lletja». (Tres actes).
«El bon policia». (Dos actes).
«La bona gent». (Quatre actes).
«Monòlegs».
«Tartarin de Tarascó», d'Alfons Daudet. Traducció.
«En *Barba-Azul*». (Monòleg).
«La cançó de sempre». (Diàleg).
«L'auca del senyor Esteve» (Novella)
«Vida y dulzura». En collaboració amb G. Martínez Sierra. (Tres actes).
«La mare». (Quatre actes).
«Cigales i formigues». (Un acte).
«Festa modernista del Cau Ferrat».
«La primera carta». (Monòleg).
«La *merienda* fraternal». (Un acte).
«La fira de Neuilly», de G. Martínez Sierra. Traducció.
«Els savis de Vilatrista». Collaboració amb G. Martínez Sierra. (Tres actes).
«L'hereu Escampa». (Tres actes).
«En Tartarin als Alps», d'A. Daudet. Traducció.
«La llei d'herència». (Tres actes).
«Aucells de pas». Collaboració amb G. Martínez Sierra. (Tres actes).
«La Intellectual». (Tres actes).
«Un bon home». (Monòleg).
«El redemptor». (Tres actes).
«Cors de dona». Collaboració amb G. Martínez Sierra. (Tres actes).
«El Teatre per dins». (Conferència).
«Dol *d'alivio*». (Un acte).
«Del Born al Plata». (Impressions de viatge».
«El daltabaix». (Quatre actes). Adaptació).
«El titella pròdig». (Un acte).
«Port-Tarascó», d'Alfons Daudet. Traducció.
«El pintor de miracles». (Un acte).
«La Verge del Mar». (Un acte).
«El despatriat». (Tres actes).
«El triomf de la carn». (Un acte).
«L'Illa de la Calma». (Impressions).
«L'Homenatge». (Un acte).
«El català de *La Mancha*». (Novella)
«Jardines de España».
«Aucells de fang».
«La lepra». (Un acte).
«L'Arma». Collaboració amb Josep Burgas. (Un acte).
«L'envelat de baix». (Un acte).
«El senyor Josep falta a la dona». (Un acte).
«La dona del senyor Josep falta a l'home». (Un acte).
«El pobre vidu». (Tres actes).
«Glossari».
«De la vida».
La *«Niña Gorda»*. (Novella).
«L'home de sa casa». (Monòleg).
«A ca l'antiquari». (Sainet).
«L'auca del senyor Esteve». (Cinc actes).
«Els nàufrags». (Tres actes).
«Gente bien». (Un acte).
«En Josepet de Sant Celoni». (Novella picaresca).
«Souper-Tango». (Obra satírica en un acte).
«La casa de l'art». (Peça en un acte).
«L'acaparador». (Peça satírica en un acte).
«Bataneros en comandita». (Sainet de costums financiers).
«El jardín abandonado». Traducció de M. Sarmiento.
«¡Libertad». Traducció de J. Benavente.
«El pueblo gris». Traducció de G. Martínez Sierra.
«El místico». Traducció de J. Dicenta.
«Hojas de la vida». Traducció d'E. Chavarri.
«El prestidigitador». Traducció de Vital Aza.
«Pàjaros de barro». Traducció de G. Martínez Sierra.
«Buena gente». Traducció de G. Martínez Sierra.
«La alegría que pasa». Traducció de Vital Aza.
«Hojas de la vida». Traducció de M. Sarmiento.
«La fea». «El enfermo crónico». Traducció de G. Martínez Sierra.
«Buena gente». «El buen policía». Traducció de G. Martínez Sierra
La eterna canción». Traducció de Casto Javaloyes.
«L'allegresse qui passe». Traducció de Marius André. (Mercure de France).
«Cigarras y hormigas». Traducció de G. Martínez Sierra (Renacimiento)
«Il jardino abandonato». Traducció de Vittorio Pica. (Art et Labor).
«La madre». Traducció de G. Martínez Sierra.
«La madre». «Cigarras y hormigas». (Un volum). Traducció de G. Martínez Sierra.
«La patrino». Traducció d'Alfons Sabadell.
Aleluyas del señor Esteban». Traducció de G. Martínez Sierra.
«Le village endormi». Traducció de G. Violet (Grande Revue).
«Folioj de la vivo». Traducció d'Alfons Sabadell.
«La Ciama Kantajo». Traducció d'Alfons Sabadell.
«Des Lebens Würze». Traducció d'Olga Sachfel-Lichtenftein. (Del Hühmen-Spiegel).
«Cikadoj kaj formikoj». Traducció d'Alfons Sabadell.
«La unua letero». Traducció d'Alfons Sabadell.
«El Indiano». Traducció de John Garret. Underhill. (The Drama).
Jungfran Från Hafvet». Traducció de Karl August Trubudurer.

El primer viatge de Santiago Rossinyol

Del «Quadern Blau» que sobre la figura de Santiago Rossinyol va escriure Carles Capdevila, reproduïm el següent capítol:

«Aquesta exposició havia de celebrar-se l'any 1884, i per aquella època aproximadament emprengué el primer viatge important de la seva vida en el qual havia de recollir materials preciosos per la seva futura obra literària i artística.

Aquest viatge famós fou la volta a Catalunya en carro. Amb aquella gesta, ell i En Cases bateren un record que difícilment ningú no superarà. L'evocació d'aquest primer viatge illumina la cara del pintor; ell mateix confessa que després dels anys de París, aquesta excursió és el record més grat de la seva vida d'artista.

El carro era un carro de la fàbrica, i el que el menava era un carreter de la casa, home trempat i caçador exceent, tan bo per a treure el carro del pedregal, si alguna vegada s'hi ficava, com per encertar al vol les guatlles i perdius que s'alçaven pels camps i els boscos del camí.

En Rossinyol conta aquest viatge amb una voluptuositat i amb un entendriment jovenil:

—No teníem rellotge ni calendari —diu — no volíem arribar als pobles amb pressa, ni deixar-los amb recança. Seguíem carretera enllà, deturant-nos on ens semblava, fent nit a l'hostal de més platxèria, carregant vi a la taverna més honrada, vigilant el cel, que era l'única cosa que ens donava neguit, i contemplant els camps i les muntanyes i els rius, que era el que més ens enamorava. Un matí arribàrem a Montserrat, en dia de romiatge, i ens vàrem fer romeus, cantant el «ruja el infierno» tantes vegades com va convenir. Un altre dia entràrem a Reus i anàrem al teatre, vestits de carreters. Vàrem comprar una llotja. Com que la tiple no ens agradava, picàrem amb les vares per a demostrar que érem uns pagesos de bon paladar. L'acomodador va pujar i ens digué:

— Qui són vostès?

— Carreters, però ara som espectadors.

— El bitllet de la llotja, volen fer el favor?

— Aquí el té.

Treguérem la cartera lligada amb un cordill i li ensenyàrem el bitllet de la llotja tot deixant-li veure els bitllets d'altra mena qu hi portàvm. L'home acotà el cap i ens deixà tranquils. Al cap d'un quart pujava un inspector de policia:

— Qui són vostès?

— Carreters.

— D'on vénen?

— De la carertera.

— On van?

— A la carretera, que és el nostre ofici.

— I lès cèdules?

— Aquí les té, si és servit.

L'inspector, veient que tot estava en regla es retirà i nosaltres continuàrem a la llotja mirant l'espectacle, picant amb la vara quan la tiple no complia. Al cap de poca estona el teatre estava més per nosaltres que per l'escenari. A l'entreacte truca un altre personatge. Era l'alcalde de Reus.

(Seguetx a darreres informactons.)

DALPENS

Tots els drets corresponen a ARCA i MDC, fonts d'aquesta publicació

ARXIU DE REVISTES CATALANES ANTIGUES

MEMÒRIA DIGITAL DE CATALUNYA